

Svet
Evropske unije

Bruselj, 26. maj 2023
(OR. en)

9720/23

LIMITE

JAI 706
ENFOPOL 257
COPEN 172
DATAPROTECT 151
FREMP 162

DOPIS

Pošiljatelj:	predsedstvo
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	Pravosodni vidiki boja proti organiziranemu kriminalu: učinkovite preiskave in temeljne pravice – izmenjava mnenj

V prilogi vam pošiljamo dopis o navedeni zadevi.

Pravosodni vidiki boja proti organiziranemu kriminalu: učinkovite preiskave in temeljne pravice

Nadaljevanje boja proti organiziranemu kriminalu

V številnih državah članicah se organizirani kriminal dojema kot potencialna sistemska grožnja, ki bi lahko privedla do erozije in spodkopavanja naših demokracij in pravne države. Med švedskim predsedovanjem je bil boj proti organiziranemu kriminalu uvrščen na vrh dnevnega reda Sveta, saj so ministri in ministrice za pravosodje o tem razpravljali na neformalnem srečanju 27. januarja v Stockholmu in med kosilom na seji Sveta PNZ 10. marca. Bil je tudi v središču več razprav na področju notranjih zadev, nenazadnje v zvezi z dostopom do informacij za učinkovito preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj (otežen dostop do podatkov (*going dark*)).

Obstaja jasna politična volja za sprejetje ukrepov na področju pravosodja za nadaljnji boj proti organiziranemu kriminalu. Na junijskem zasedanju Sveta se za direktivi o povrnitvi in odvzemu sredstev ter o trgovini z ljudmi predvideva splošni pristopi. Predlog o platformi JIT je bil dokončno sprejet maja, sveženj o elektronskih dokazih pa naj bi bil dokončno sprejet pred poletjem. Poleg tega so se začela pogajanja o novem instrumentu o prenosu postopkov v kazenskih zadevah, kmalu pa se bodo začela pogajanja o direktivi za boj proti korupciji. Te in druge pobude na področju pravosodja bi bilo treba obravnavati skupaj z uspešnimi instrumenti, ki so državam članicam že na voljo, kot sta evropski nalog za prijetje in evropski preiskovalni nalog, ter delom, opravljenim na nacionalni ravni za razvoj orodij naših pravosodnih organov in organov kazenskega pregona.

Zlasti pa tehnološki razvoj, posebej na področju komunikacijskih tehnologij, pomeni, da se naši pravosodni organi in organi kazenskega pregona stalno soočajo z novimi izzivi v kazenskih preiskavah. Kriminalni akterji se na primer zelo zavedajo vprašanj informacijske varnosti in za komunikacijo uporabljajo šifrirane naprave in storitve. Poleg tega vsaj v nekaterih državah članicah akterji organiziranega kriminala postajajo vse bolj nasilni in pozornost usmerjajo k javnim institucijam, da bi razširili svojo moč in vpliv. Te združbe včasih izkoriščajo svoje prihodke in korupcijo za širjenje svojih kriminalnih dejavnosti, pranje premoženjskih koristi ter vdiranje v logistična vozlišča in gospodarstvo.

Zato je bistveno nadaljevati delo na ravni Unije in nacionalni ravni, če želimo, da naši pravosodni organi in organi kazenskega pregona sledijo tempu organiziranih kriminalnih združb, zlasti dolgotrajnih skupin v središču kriminalnega ekosistema, ki so sposobne kooptirati institucije in prodreti v gospodarstvo. Prav tako je jasno, da bo to še naprej zahtevalo težavne razprave, ki pogosto vključujejo zapleteno tehtanje interesov, tudi v zvezi z vprašanji, povezanimi s temeljnimi pravicami.

Učinkovite preiskave in temeljne pravice

Evropska konvencija o človekovih pravicah in Listina Evropske unije o temeljnih pravicah zahtevata zaščito pred samovoljnimi ali neupravičenimi posegi, med drugim v lastnino, svobodo in varnost posameznikov, telesno in duševno celovitost, zasebno in družinsko življenje, dom in korespondenco. Izziv, kako najti ustrezno ravnovesje med potrebo po učinkovitih orodjih za boj proti organiziranemu kriminalu in varovanjem temeljnih pravic posameznika, je pogosto posebej izrazit, ko gre za dostop pravosodnih organov in organov kazenskega pregona do informacij in dokazov. Pogajanja o elektronskih dokazih so v veliki meri odvisna od iskanja ravnovesja med učinkovitim dostopom do dokazov in temeljnimi pravicami, zlasti spoštovanjem zasebnega življenja. Sodna praksa Sodišča Evropske unije o hrambi podatkov¹ je neposredno v središču zadeve, pričakovati pa je tudi nadaljnji razvoj v zvezi s kazenskim pravom². Na splošno pa je treba najti ravnovesje med različnimi vidiki varstva temeljnih pravic v pravzaprav vseh instrumentih kazenskega prava in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah.

¹ Glej med drugim sodbe z dne 20. septembra 2022 (združeni zadevi C-793/19, SpaceNet in C-794/19, Telekom Deutschland; združene zadeve C-339/20, VD in C-397/20, SR), z dne 5. aprila 2022 (C-140/20, Commissioner of An Garda Síochána in drugi) in z dne 6. oktobra 2020 (C-511/18, C-512/18 in C-520/18, La Quadrature du Net in drugi).

² Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Landgericht Berlin (Nemčija) 24. oktobra 2022 – kazenski postopek zoper M. N. (zadeva C-670/22); predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Conseil d'État (Francija) 30. julija 2021 – La Quadrature du Net, Fédération des fournisseurs d'accès à internet associatifs, Franciliens.net, French Data Network/Premier ministre, Ministère de la Culture (zadeva C-470/21).

V razpravah o preiskovalnih ukrepih in temeljnih pravicah je pogovor v okviru EU pogosto usmerjen v pravice oseb, ki jih ukrep zadeva. Vendar te pravice, kot denimo njihova pravica do spoštovanja zasebnega življenja, niso absolutne. Ob upoštevanju načela sorazmernosti so omejitve dovoljene, če so določene z zakonom, če spoštujejo bistveno vsebino teh pravic, če so potrebne in če dejansko ustrezajo ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Unija, ali če so potrebne zaradi varstva pravic in svoboščin drugih. Potreba po varstvu temeljnih pravic drugih zahteva, da lahko organi našim državljanom in državljanke zagotovijo varnost, učinkovita sredstva za preiskovanje in pregon kaznivih dejanj ter zaščito in zagotavljanje pravice žrtvam kaznivih dejanj³.

Razprava o učinkovitih preiskavah in temeljnih pravicah je naravni in nujni del političnega procesa in pri iskanju dogovora o zapletenih zakonodajnih vprašanjih tako na ravni Unije kot na nacionalni ravni. Vendar se zdi, da je v zadnjih letih ta razprava vse težja, tako v Svetu kot v pogajanjih z Evropskim parlamentom. Pogajanja o elektronskih dokazih bodo trajala skoraj pet let, pričakovati pa je tudi težavne razprave o drugih zadevah, tako na področju pravosodja kot tudi drugače. Glede na navedeno in glede na to, da se bližamo koncu sedanjega zakonodajnega obdobja, hkrati pa si prizadevamo za zaključek pogajanj o vrsti različnih zadev na področju kazenskega prava, se zdi pravi čas, da tudi v širšem in bolj načelnem smislu razmislimo o vprašanjih, povezanih z učinkovitimi orodji za boj proti organiziranemu kriminalu in varstvom temeljnih pravic.

³ V skladu s Sodiščem je „Evropsko sodišče za človekove pravice namreč odločilo, da pozitivne obveznosti, ki izhajajo iz členov 3 in 8 EKČP, katerih ustrezne najdemo v jamstvih iz členov 4 in 7 Listine, vključujejo zlasti sprejetje materialnih in postopkovnih določb ter praktičnih ukrepov, ki omogočajo učinkovit boj proti kršitvam zoper osebe prek učinkovite preiskave in pregona (...). Vendar morajo biti z ukrepi, ki jih morajo sprejeti pristojni organi, v celoti spoštovana pravna sredstva in druga jamstva, s katerimi se omejuje obseg kazenskopravnih preiskovalnih pristojnosti, ter druge svoboščine in pravice. (...)“ Glej sodbo z dne 6. oktobra 2020, La Quadrature du Net in drugi, C-511/18, C-512/18 in C-520/18, EU:C:2020:79, točka 128.

Vprašanja

Ministri in ministrice naj se izrečejo o naslednjih vprašanjih:

- Kako lahko ministri in ministrice za pravosodje – glede na veliko grožnjo, ki jo organizirani kriminal predstavlja za naše družbe, in glede na prihodnje zakonodajno obdobje – zagotovimo, da bo temu vprašanju namenjena ustrezna prednostna obravnava?
 - Na področju kazenskega prava in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah je bistveno močno varstvo temeljnih pravic osebe, na katero na primer vpliva preiskovalni ukrep, toda – ali se dovolj osredotočamo na zmožnost držav članic, da zaščitijo temeljne pravice drugih ter da žrtvam kaznivih dejanj zagotovijo pravico s preiskovanjem in pregonom kaznivih dejanj?
 - Zdi se, da je doseganje rezultatov pri vprašanjih, povezanih s kazenskim pravom in pravosodnim sodelovanjem v kazenskih zadevah ter temeljnimi pravicami, v zadnjem času težje. Kako lahko zagotovimo, da bomo pri prihodnjih zakonodajnih pogajanjih na tem področju učinkovito dosegli najboljše možne rezultate?
-